

УДК 338.439.5 (477.63)

М. О. Багорка,
к. с-г. н., доцент кафедри маркетингу,
Дніпропетровський державний аграрний університет
І. А. Білоткач,
к. е. н., доцент кафедри маркетингу,
Дніпропетровський державний аграрний університет

МОНІТОРИНГ СКЛАДОВИХ АГРАРНОГО РИНКУ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Стверджується, що невід'ємною умовою досконалого ринку сільськогосподарської продукції є прозорість, або оглядовість ринку для продавців і покупців. Можливість моніторингу параметрів ринку надає інформаційну базу для оцінки розміру, динаміки та інших показників і характеристик ринку в майбутньому.

Наголошується, що за відсутності національної системи інформування про цінові тенденції щодо сільськогосподарської продукції та продовольства ринки сільськогосподарської продукції в Україні є недосконалими, оскільки продавці та покупці недостатньою мірою володіють знаннями й прогнозними передбаченнями відносно поточних і очікуваних цін, а також розміщення товарів та послуг.

It becomes firmly established that the inalienable condition of perfect market of agricultural produce is his transparency to the market for salespeople and buyers. Possibility of monitoring of market parameters gives an informative base for the estimation of size, dynamics and other indexes and market descriptions, in the future.

It is marked that, in default of the national system of informing about price tendencies in relation to an agricultural produce and food, markets of agricultural produce in Ukraine are imperfect, as salespeople and buyers not in a sufficient degree own knowledges and by a prognosis a prediction in relation to current and expected prices, and also placing of commodities and services.

Ключові слова: продовольчий ринок, моніторинг, споживання, кон'юнктура, ринковий попит, цінова політика.

Key words: food market, monitoring, consumption, state of affairs, market demand, price policy.

ВСТУП

Реформування економіки сучасної України здійснюється на фоні глибокої кризи всіх сфер і галузей, включаючи й сільське господарство. Однією з головних проблем сільськогосподарських підприємств України є перехід від виробничо-збутової орієнтації до концепції підприємництва, спрямованої на задоволення потреб та запитів споживачів у сировині та продуктах харчування, тобто до концепції маркетингу.

Функціонування продовольчого ринку являє собою сукупність взаємозалежних процесів організації виробництва, переробки і збуту продовольчих товарів, спрямованих на розвиток вітчизняних товаровиробників і забезпечення продовольчої безпеки Дніпропетровського регіону. Процеси реформування аграрного сектора економіки України повинні супроводжуватися формуванням

ефективної інфраструктури продовольчих ринків. Проте для продовольчого ринку Дніпропетровської області характерно панування посередників і трейдерів, що диктують свої умови виробникам сільськогосподарської продукції. Для товаровиробників не створено відповідне економічне середовище, що не дозволяє ефективно реалізувати їх ресурсний потенціал.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою наукових досліджень, висвітлених у цій статті, є аналіз складових моніторингу аграрного ринку в Дніпропетровській області та факторів, що впливають на пов'язані з ним процеси.

РЕЗУЛЬТАТИ РОБОТИ

Моніторинг аграрного ринку являє собою систему постійного спостереження, збирання, об-

роблення, передавання, зберігання та аналізу інформації на аграрному ринку про попит і пропозицію на сільськогосподарську продукцію протягом маркетингового періоду окремих видів сільськогосподарської продукції [1].

Результати моніторингу можуть використовуватися підприємствами у наступних напрямках:

- 1) загальна оцінка роботи роздрібною мережі, що поширює товарну марку підприємства;
- 2) оцінка і коректування насиченості різних областей країни продукцією підприємства;
- 3) оцінка цінової ситуації на ринку. Сегментація ринку за цінами і виділення найпривабливіших цільових сегментів;
- 4) коректування відносин з роздрібними підприємствами на підставі об'єктивних даних;
- 5) порівняльний аналіз позиції власної торгової марки і марок конкурентів;
- 6) оцінка ефективності роботи служби управління збутом підприємства;
- 7) оцінка динаміки положення торгової марки підприємства на ринку в розрізі різних параметрів (представленості, ціни тощо);
- 8) оцінка інтенсивності конкуренції на різних сегментах продовольчого ринку з метою визначення найпривабливіших сегментів;
- 9) загальна оцінка ефективності політики розподілу підприємства.

Можливість моніторингу параметрів сегмента ринку (як умова ефективної сегментації) — наявність інформаційної бази для оцінки розміру, динаміки та інших показників і характеристик сегмента в майбутньому.

Створення системи оперативного збору, обробки, зберігання та розповсюдження інформації про рівень внутрішніх цін серед суб'єктів ринку є необхідною умовою для реформування аграрного сектора на ринкових засадах і розвитку агробізнесу [2].

Невід'ємна умова досконалого ринку сільськогосподарської продукції — прозорість, або оглядовість ринку для продавців і покупців. За відсутності національної системи інформування про цінові тенденції щодо сільськогосподарської продукції та продовольства ринки сільськогосподарської продукції в Україні є недосконалими, оскільки продавці та покупці недостатньою мірою володіють знаннями й прогнозними передбаченнями відносно поточних і очікуваних цін, а також розміщення товарів та послуг. Тому сільськогосподарські виробники продукції вимушені реалізувати свою продукцію в умовах обмеженого доступу до інформації.

Рівень внутрішніх цін, що характеризує тенденції розвитку товарних ринків, є базою для аналізу поточної ситуації та короткострокових прогнозів щодо стану ринків.

Крім того, швидке надання працівникам галузі зібраної державними органами цінової інформації є важливим фактором активізації міжрегіонального товарообміну, оскільки тільки великі підприє-

мства мають можливість створити представництва — регіональні офіси — та торговельну мережу в інших регіонах, на відміну від малих та середніх підприємств [3].

Система цінового моніторингу частково вирішує і проблему стабілізації цінової ситуації на ринках. Різниця між цінами в областях залежить не тільки від просторового розміщення, якісних показників продукції, але й від наявності інформації про ситуацію, що склалася на ринку.

З метою здійснення моніторингу наявності та насичення продовольчими товарами споживчого ринку міста, управління підприємництва та споживчого ринку в Дніпропетровському регіоні щомісяця проводиться кон'юнктурний огляд.

Координація роботи з місцевими товаровиробниками та оптовими постачальниками товарів, розширення асортименту високоякісних та доступних за цінами товарів відповідно оптимального використання місцевих товарно-сировинних та матеріально-технічних ресурсів здійснюється у наступних напрямках.

1. Відстеження змін у дислокації та спеціалізації підприємств торгівлі, торговельних майданчиків, підприємств харчової та переробної промисловості.

2. Моніторинг виробництва та реалізації хліба та хлібобулочних виробів та цін на них.

3. Моніторинг цін на основні продукти харчування у торговельних підприємствах міста, ринках та торговельних майданчиках. Ціни на основні продукти харчування ретельно відслідковуються та результати моніторингу доводяться до відома відповідних відомств для реагування.

4. Моніторинг наявності асортименту продовольчих товарів вітчизняного виробництва у торговельних підприємствах міста, ринках та торговельних майданчиках.

Представимо моніторинг виробництва і реалізації сільськогосподарської продукції в Дніпропетровській області (табл. 1).

За січень-жовтень 2011р. загальне виробництво продукції сільського господарства порівняно з січнем-жовтнем 2010 р. збільшилося на 14%, у т.ч. у сільськогосподарських підприємствах — на 14,1%, у господарствах населення — на 13,8%.

Господарствами всіх категорій зернові та зернобобові культури (включаючи кукурудзу) скошено та обмолочено на площі 1087,4 тис. га, що складає 91,7% до площ, посіяних під урожаєм 2011р.

Із зібраної площі одержано 3,4 млн т зерна (у початково-оприбуткованій вазі), що на 21,9% більше, ніж на відповідну дату 2010р. Збільшення загального обсягу валового збору зерна зумовлено зростанням середньої врожайності зернових культур (на 19,1%).

Всіма категоріями господарств зібрано найбільший за роки незалежності України урожаєм кукурудзи на зерно — 1,2 млн т, при середній урожайності 44,3 ц з га (на відповідну дату у 2010 р. було 30,6 ц з га).

Таблиця 1. Індекси обсягу сільськогосподарського виробництва у 2011 році (у % до відповідного періоду попереднього року)

	Сільське господарство всього	У тому числі		Довідково: у 2010 році		
		сільсько-господарські підприємства	господарства населення	у тому числі		
				сільське господарство всього	сільсько-господарські підприємства	господарства населення
Січень	102,8	103,7	100,2	108,7	111,9	100,9
Січень - лютий	111,2	114,9	100,3	103,2	104,1	100,6
Січень - березень	105,0	106,5	100,3	106,0	107,9	100,4
Січень - квітень	107,3	109,7	100,1	103,3	104,3	100,3
Січень - травень	105,2	107,0	100,1	105,0	106,8	100,3
Січень - червень	104,2	106,1	100,3	105,7	105,9	105,2
Січень - липень	105,5	106,0	104,7	102,4	99,4	107,3
Січень - серпень	105,0	104,3	105,9	102,0	100,7	103,6
Січень - вересень	110,8	111,4	110,1	103,4	102,7	104,5
Січень - жовтень	114,0	114,1	113,8	101,8	102,7	100,5
Січень - листопад	114,6	114,3	115,1	101,4	102,1	100,5

Виробництво цукрових буряків (фабричних) у 3,3 рази перевищує минулорічний показник. Усього отримано 72,3 тис. т солодких коренів при середній урожайності 337 ц з га, що вдвічі більше, ніж торік.

Аграріями Дніпропетровської області зібрано рекордний врожай соняшнику — понад 1 млн т, що майже на 17,5% більше від минулорічного за рахунок підвищення урожайності на 5,7 ц з га.

Усіма категоріями господарств накопано 559,9 тис. т картоплі, що на 28,8% більше, ніж на відповідну дату 2010 р. (середня врожайність зросла з 89 ц до 114 ц з 1 га). Виробництво овочів відкритого ґрунту збільшилось проти минулорічного на 14,1% (склало 540,4 тис. т) за рахунок підвищення урожайності (з 160 ц до 171 ц з 1 га) та прискорених темпів збирання (на 7,1% більше). Господарствами населення одержано 92,8% загального обсягу виробництва картоплі та 89,5% овочів відкритого ґрунту.

новив 125,6%, у тому числі в аграрних підприємствах — 128,4%, у господарствах населення — 123,3%.

Проведемо аналіз виробництва основних видів продукції тваринництва за звітний період.

За січень-жовтень 2011р. господарствами всіх категорій реалізовано на забій 227,5 тис. т худоби та птиці (у живій вазі), що на 10,3% більше порівняно з відповідним періодом 2010р., вироблено 296,7 тис. т молока (на 1,5% більше) та 919,7 млн шт. яєць (на 11,8% більше). В аграрних підприємствах відбулося зростання реалізації худоби та птиці на забій на 11,4%, молока — на 0,5% та яєць — на 12,3%. Господарства населення збільшили виробництво м'яса (на 3,4%), молока (на 1,7%) та яєць (на 10,5%). Частка населення в загальному виробництві цих продуктів тваринництва становила 12%, 81,4% та 24,7% відповідно.

За розрахунками, на 1 листопада 2011р. загаль-

Загальне виробництво плодоягідної продукції (154,3 тис. т) зросло проти відповідного періоду 2010 р. на 28% (за рахунок підвищення врожайності з 1 га площі насаджень у плодоносному віці майже на 25 ц).

Індекс обсягу сільськогосподарського виробництва по Україні у січні-жовтні 2011 р. порівняно з відповідним періодом 2010 р. становив 116,6%.

Таблиця 2. Виробництво основних сільськогосподарських культур у 2011 році

Період	Зернові та зернобобові культури (у початково-оприбуткованій вазі)		Цукрові буряки (фабричні)		Насіння соняшнику (у початково-оприбуткованій вазі)		Картопля		Овочі відкритого ґрунту	
	тис. ц	у % до відповідної дати 2010 р.	тис. ц	у % до відповідної дати 2010 р.	тис. ц	у % до відповідної дати 2010 р.	тис. ц	у % до відповідної дати 2010 р.	тис. ц	у % до відповідної дати 2010
Станом на 1 липня	358,1	125,0	-	-	-	-	206,2	92,5	304,3	103,8
Станом на 1 серпня	21310,2	106,2	-	-	-	-	890,1	84,8	1584,2	107,1
Станом на 1 вересня	21976,7	99,0	-	-	289,4	40,7	3996,9	124,3	3265,5	108,7
Станом на 30 вересня	26108,9	102,1	197,7	441,7	8107,4	129,5	5510,5	128,1	4688,6	113,4
Станом на 1 листопада	33883,1	121,9	722,6	331,6	10399,7	117,5	5599,3	128,8	5404,5	114,1

не поголів'я великої рогатої худоби залишилося на рівні минулого року і становило 172,7 тис. голів, у тому числі корів — 82,7 тис. (на 1,9% менше); свиней — 594,9 тис. (на 0,1% більше), овець та кіз — 73,9 тис. (на 6% менше), птиці всіх видів — 19,1 млн голів (на 2,6% більше).

Домогосподарствами утримувалось 77,6% загальної чисельності великої рогатої худоби (торік — 78,2%), у т.ч. корів — 81,9% (також 81,9%), свиней — 28% (26,5%), овець та кіз — 78,9% (81%), птиці всіх видів — 29,1% (29,6%).

Загальний обсяг реалізованої сільськогосподарськими підприємствами власної продукції за січень-жовтень 2011 р. порівняно з відповідним періодом 2010 р. збільшився на 5,8%, у т.ч. продукції тваринництва — на 14,2%, продукції рослинництва, навпаки, зменшився на 0,9%.

На 1 листопада 2011 р. в сільськогосподарських підприємствах (крім малих) та підприємствах, що здійснюють зберігання, переробку зернових культур, було в наявності 1817,9 тис. т зерна (на 27,5% більше проти 1 листопада 2010 р.), у т.ч. 853,3 тис. т пшениці (на 6% більше). Безпосередньо в аграрних підприємствах зберігалось 989,7 тис. т зерна (на 26,7% більше), у т.ч. 489,2 тис. т пшениці, 275,6 тис. т кукурудзи, 182,2 тис. т ячменю, 2,7 тис. т жита. Зернозберігаючі та зернопереробні підприємства мали в наявності 828,2 тис. т зерна, у т.ч. зернозберігаючі — 689,6 тис. т.

Запаси насіння соняшнику становили 802,4 тис. т (на 6,5% більше проти 1 листопада 2010р.), з них безпосередньо в аграрних підприємствах (крім малих) — 393,1 тис. т, в підприємствах, що здійснюють його переробку та зберігання — 409,3 тис. т.

Середні ціни продажу аграрної продукції сільськогосподарськими підприємствами за всіма напрямками у січні-жовтні 2011р. порівняно з відповідним періодом 2010р. зросли на 15,4%, у т.ч. на продукцію рослинництва — на 24,1%, на продукцію тваринництва — на 6%.

Стійкість продовольчого ринку визначається рівнем роздрібних і закупівельних цін на сільськогосподарську продукцію з урахуванням нормативної рентабельності її виробництва і ступеня його незалежності (частка імпортованих товарів у загальній структурі реалізації; рівень залучення

Таблиця 3. Виробництво основних видів продукції тваринництва у 2011 році

Період	М'ясо (у живій вазі)		Молоко		Яйця	
	тис. т	у % до відповідного періоду 2010 р.	тис. т	у % до відповідного періоду 2010 р.	млн шт.	у % до відповідного періоду 2010 р.
Січень	22,4	108,3	15,7	95,2	89,3	120,2
Січень - лютий	44,3	109,4	29,3	95,1	169,2	114,7
Січень - березень	68,4	107,5	50,9	97,3	262,9	113,7
Січень - квітень	93,3	109,5	78,6	98,6	357,7	111,8
Січень - травень	115,5	110,8	117,7	99,2	465,2	113,7
Січень - червень	137,0	110,5	157,0	100,0	558,0	112,5
Січень - липень	158,1	109,4	196,6	100,5	650,3	110,9
Січень - серпень	179,8	109,9	233,7	101,0	740,2	112,1
Січень - вересень	202,9	110,3	266,9	101,4	829,2	111,7
Січень - жовтень	227,5	110,3	296,7	101,5	919,7	111,8
Січень - листопад	255,7	109,7	321,1	100,8	1006,6	109,6

місцевих можливостей агропромислових структур щодо насичення локальних ринків продукцією власного виробництва, що вимірюється у відсотках продажу окремих видів продовольчих товарів місцевого виробництва в загальному обсязі їхньої реалізації; рівень самозабезпеченості продовольчими товарами; обсяг запасів продовольства; баланс зовнішньої торгівлі продовольчими товарами [4].

Методика цінового моніторингу на ринку розроблена відповідно до Закону України "Про ціни і ціноутворення", постанов Кабінету Міністрів України від 13.12.2000 р. № 1819 "Питання Державної інспекції з контролю за цінами" та від 13.06.2002 р. № 803 "Про заходи щодо проведення моніторингу цін і тарифів на споживчому ринку", інших нормативно-правових актів з питань ціноутворення та контролю за цінами, регламентує питання організації та проведення моніторингу вільних і державних фіксованих та регульованих цін і тарифів на товари та послуги у сфері їх реалізації суб'єктами господарювання та їх структурними підрозділами

Представимо середні ціни реалізації сільськогосподарської продукції в Дніпропетровській області.

Проведення моніторингу цін і тарифів на споживчому ринку ґрунтується на таких основних принципах:

- достовірності інформації про стан споживчого ринку в реальному часі;
- відповідності цінової інформації, яка збирається, реальним ціновим тенденціям;
- об'єктивності;
- своєчасності та оперативності;
- репрезентативності.

Таблиця 4. Середні ціни реалізації сільськогосподарської продукції у 2011 році¹ (сільськогосподарські підприємства (крім малих); грн. за т)

	Зернові та зернобобові культури	Олійні культури	Цукрові буряки	Картопля	Овочі		Худоба та птиця (у живій вазі)	Молоко та молочні продукти	Яйця, за тис. шт.
					усього	у т.ч. овочі закритого ґрунту			
Січень	1384,0	3565,8	–	3840,3	5007,5	–	10926,3	3187,5	472,7
Січень - лютий	1540,7	3852,7	–	3624,2	5161,0	14719,7	10172,9	3119,8	414,9
Січень-березень	1697,5	3904,1	–	3869,9	5867,8	11253,4	10275,9	3158,8	448,4
Січень-квітень	1806,2	3912,0	–	3196,7	6696,0	12057,9	10623,0	3043,7	464,7
Січень-травень	1782,9	3946,7	–	3179,6	7043,3	10695,9	10739,3	3002,6	445,8
Січень-червень	1769,1	3948,9	–	3187,0	6405,7	9330,0	10684,0	2966,7	430,2
Січень-липень	1618,9	3965,5	–	3167,8	6032,8	8611,9	10887,4	2961,5	431,4
Січень-серпень	1493,1	3928,4	–	2964,5	4620,3	8298,7	11031,6	3021,2	432,9
Січень-вересень	1441,7	3515,6	387,7	2834,2	3919,4	6978,4	11376,5	3052,1	443,2
Січень-жовтень	1378,1	3344,5	418,6	2711,9	3505,5	6725,8	11527,4	3101,8	457,1

¹ Без ПДВ, транспортних, експедиційних та накладних витрат, але з урахуванням дотацій.

Представимо динаміку середніх цін реалізації сільськогосподарської продукції Дніпропетровської області.

За даними таблиці можна зазначити що простежується чітка тенденція щодо підвищення цін на основні види сільськогосподарської продукції в декілька разів. Так, порівняно з 1996 р. рівень цін на зернові та зернобобові культури у 2010 р. виріс майже у 7 разів, а олійних культур — майже в 11 разів. Значно підвищився темп зростання цін у 2010 р.

За досліджуваній період змін у площі сільськогосподарських угідь Дніпропетровської області майже не відбулося. Однак обсяги виробництва сільськогосподарської продукції по всіх категоріях господарств мають значні коливання.

Зведені показники динаміки сільськогосподарського виробництва Дніпропетровського регіону розглянемо в табл. 6.

Необхідно зазначити, що основною проблемою системи оперативного моніторингу цін на рівні сільськогосподарських виробників не створено; інформація, яку щомісячно збирає Держкомстат, запізнюється в часі й не може бути використана для оперативних прогнозів ринкової кон'юнктури. Функ-

доступною для всіх учасників ринку. Прогнози попиту та пропозиції, імовірної кон'юнктури теж здійснюють комерційні інформаційні агентства, однак вони часто суб'єктивні, та й доступність такої інформації для виробників обмежена.

ВИСНОВКИ

1. Невід'ємною умовою досконалого ринку сільськогосподарської продукції є прозорість, або оглядовість ринку для продавців і покупців. Цього можна досягти завдяки здійсненню моніторингу аграрного ринку. Можливість моніторингу параметрів ринку надає інформаційну базу для оцінки розміру, динаміки та інших показників і характеристик ринку в майбутньому.

Таблиця 5. Середні ціни реалізації сільськогосподарськими підприємствами (крім малих) продукції сільського господарства¹ Дніпропетровської області (грн. за т)

Роки	Зернові та зернобобові культури	Олійні культури	Цукрові буряки	Картопля	Овочі	Худоба та птиця (у живій вазі)	Молоко та молочні продукти	Яйця, за тис. шт.
1996	168,5	268,4	60,0	408,4	269,3	1005,2	191,3	109,4
1997	171,1	251,6	71,7	333,0	366,5	1090,2	269,9	119,7
1998	150,7	344,7	70,2	390,3	385,7	1681,7	335,2	118,1
1999	197,8	527,4	75,2	641,8	601,4	2002,4	439,7	138,2
2000	397,4	528,8	121,5	647,1	743,0	2509,5	580,4	199,5
2001	342,1	827,2	145,2	447,2	1077,3	4497,7	669,6	199,0
2002	307,4	868,3	130,5	536,7	1253,7	4053,8	604,0	165,6
2003	514,7	892,1	138,7	559,1	1565,1	4245,6	786,2	198,5
2004	434,3	1162,6	132,8	531,2	1658,6	4489,4	952,5	224,5
2005	402,6	1012,2	164,1	654,0	2355,2	7002,3	1253,0	261,3
2006	501,5	960,1	184,5	1404,5	2536,0	6294,6	1187,4	183,2
2007	802,7	1820,3	158,1	1111,7	2832,9	6576,6	1734,2	257,0
2008	728,8	1534,5	184,3	1294,6	3477,8	10457,5	2332,2	385,7
2009	758,8	1934,9	476,3	1826,8	3088,4	10769,7	2068,3	402,4
2010	1039,5	2950,9	330,2	2330,7	4069,8	10826,5	3195,6	452,4

¹ Без ПДВ, транспортних, експедиційних та накладних витрат, але з урахуванням дотацій.

Таблиця 6. Зведені показники динаміки сільськогосподарського виробництва у Дніпропетровській області

Роки	Площа сільськогосподарських угідь, тис. га	Індекси обсягу сільськогосподарського виробництва, у % до попереднього року								
		усі категорії господарств				у тому числі				
		продукція сільськогосподарства	з неї		сільськогосподарські підприємства			господарства населення		
			продукція рослинництва	Продукція тваринництва	продукція сільськогосподарства	продукція рослинництва	продукція тваринництва	продукція сільськогосподарства	продукція рослинництва	продукція тваринництва
1995	2516,5	96,3	114,1	80,2	90,4	107,1	75,2	105,6	125,2	88,0
1996	2517,0	84,5	84,2	85,0	73,4	73,6	73,2	99,4	98,3	100,8
1997	2516,9	101,1	116,4	81,6	100,3	126,1	66,7	101,9	106,6	96,0
1998	2512,9	90,8	80,2	110,2	86,0	74,5	114,4	95,5	87,1	107,4
1999	2513,6	89,4	85,7	94,4	84,9	86,5	82,4	93,4	84,8	103,1
2000	2513,1	114,5	133,4	91,8	92,0	98,0	81,8	132,6	170,2	97,6
2001	2512,3	119,5	125,2	109,6	159,6	176,2	126,0	97,3	94,6	101,7
2002	2512,3	100,0	95,1	109,9	94,9	85,6	121,3	104,7	105,7	103,1
2003	2512,6	86,4	79,8	97,8	72,9	60,8	97,1	97,5	97,1	98,3
2004	2512,5	121,9	135,7	102,4	144,5	165,6	118,2	108,0	118,7	91,5
2005	2512,8	106,9	100,5	119,0	116,3	102,6	140,4	99,2	98,8	99,9
2006	2512,3	105,1	101,0	111,5	112,9	109,6	117,1	97,5	93,9	104,4
2007	2514,4	86,2	78,1	97,7	88,0	71,0	108,2	84,2	84,9	82,9
2008	2514,3	130,7	149,9	108,8	142,1	174,8	116,5	117,5	130,1	94,7
2009	2514,6	95,1	86,4	108,8	95,9	82,1	112,2	93,8	91,0	101,0
2010	2514,6	101,0	98,7	103,9	100,6	94,4	106,0	101,6	102,9	98,6

2. На аграрному ринку недостатньо використовуються можливості балансового методу його регулювання та моніторингу. Залишається низьким рівень поінформованості учасників, не забезпечується ефективно балансування кількісних і якісних параметрів попиту і пропозиції, що періодично дестабілізує ринок.

Визначено, що основною проблемою системи оперативного моніторингу цін на рівні сільськогосподарських виробників не створено; інформація, яку щомісячно збирає Держкомстат, запізнюється в часі й не може бути використана для оперативних прогнозів ринкової кон'юнктури.

За відсутності національної системи інформування про цінові тенденції щодо сільськогосподарської продукції та продовольства ринки сільськогосподарської продукції в Україні є недосконаліми, оскільки продавці та покупці недостатньо мірою володіють знаннями й прогнозними передбаченнями відносно поточних і очікуваних цін, а також розміщення товарів та послуг. Тому сільськогосподарські виробники продукції вимушені реалізувати свою продукцію в умовах обмеженого доступу до інформації.

3. Координація роботи з місцевими товаровиробниками та оптовими постачальниками товарів, розширення асортименту високоякісних та доступних за цінами товарів відповідно оптимального використання місцевих товарно-сировинних та матеріально-технічних ресурсів здійснюється у наступних напрямках:

— відстеження змін у дислокації та спеціалізації підприємств торгівлі, торговельних майданчиків, підприємств харчової та переробної промисловості;

— моніторинг виробництва та реалізації хліба та хлібобулочних виробів та цін на них;

— моніторинг цін на основні продукти харчування у торговельних підприємствах міста, ринках

та торговельних майданчиків. Ціни на основні продукти харчування ретельно відслідковуються та результати моніторингу доводяться до відомих відповідних відомств для реагування;

— моніторинг наявності асортименту продовольчих товарів вітчизняного виробництва у торговельних підприємствах міста, ринках та торговельних майданчиків.

4. Продовольчий ринок наповнюється сільськогосподарською продукцією в Україні переважно за рахунок власного виробництва, але останніми роками характерна тенденція до збільшення імпорту продовольчих товарів, що через низьку закупівельну ціну є пагубним для вітчизняних товаровиробників.

Характерною особливістю реалізації сільськогосподарської продукції в умовах ринку залишається невелика ємність первинного ринку сільськогосподарської продукції, тобто поставок продукції товаровиробниками безпосередньо переробним підприємствам.

Література:

1. Агропромисловий комплекс України: стан, тенденції та перспективи розвитку: інформ.-аналіт. зб. / За ред. П.Т. Саблука [та ін.]. — К.: ІАЕ УААН, 2003. — Вип. 6. — 764 с.

2. Бугіль С.Я. Організаційні особливості агропромислової інтеграції / С.Я. Бугіль // Вісник Львів. держ. аграр. ун-ту: Економіка АПК. — 2004. — № 9. — С. 496—500.

3. Гриненко С. П. Логістичний напрям розвитку інтегрованих формувань в агробізнесі / С. П. Гриненко // Економіка АПК. — 2007. — № 9. — С. 132—136.

4. Губенко В.І. Реалізація експортного потенціалу АПК України в умовах глобалізації світової економіки / В.І. Губенко // Економіка АПК. — 2005. — № 10. — С. 124—129.

Стаття надійшла до редакції 02.03.2012 р.